

D. D.

170

ANNALES TYPOGRAPHICI
SECOLI DECIMI SEXTI
IN SVECIA,

QUORUM

PARTEM PRIMAM,

VENIA AMPL. ORD. PHIL. UPS.

PRÆSIDE

MAG. ERICOM. FANT,

HIST. PROF. REG. ET ORD. SOC. REG. SCIENT. UPS. ET ACAD.
REG. LITT. HUM. ANTIQU. ET HIST. STOCKH. MEMBRO,

P. P.

MAGNUS JURINGIUS,

OSTROGOOTHUS.

IN AUDIT. GUST. MAJ. DIE XIX JUN. MDCCXCIII.

H. A. M. S.

UPPSALIÆ,
LITTERIS VIDUÆ DIRECT. JOHANN. EDMAN.

*PROSTEN och Kyrkoherden
UTI QUILLINGE och SIMONSTORP FÖRSAMLINGÅR
HÖGÄREVÖRDIGE och HÖGLÄRDE
HERR MAGISTER
SAMUEL JURINGIUS,
SAMT
HÖGÄDLA FRUN
INGRID CATHARINA
JURINGIUS,
FÖDD MOSELIUS,*

MINE HULDÄSTE FÖRÄLDRAR!

EDER mōda och omkōstnad har altid varit ospard
fōr mitt vāl. Uptagen med vālbehag at jag pryder
desse blad med *EDRA* ålskade namn. Med barnslig
vōrdnad och årkānsla framhārdar jag stādse

MINE HULDÄSTE FÖRÄLDRARS

lydigste son
MAGNUS JURINGIUS.

ANNALES TYPOGRAPHICI SECULI DECIMI SEXTI IN SVECIA.

PARS I.

Librorum, qui primo ab introducta in Sveciam arte Typographicā Seculo prodierunt, summam esse raritatem, omnes, qui rei litterariæ patriæ operam dicarunt, satis norunt. Antiquiorum eorum notitiam aliquam, ut Schefferum in Svecia Litterata prætereramus, tradidit Job. O. Alnander in Historiola Artis Typographicæ in Svecia, Præf. Prof. Fabiano Törner, Upsaliæ 1722 ventilata; pleniorē exhibet Andr. Ant. von Stjernman in Oratione coram Reg. Acad. Scient. Stockh. de statu rei litterariæ in Svecia, sub Gentilismi et Catholiciſmi temporibus. Cum autem nonnullos detexerit sequoris ævi industria antea ignotos, alios propiorem cognoscendi occasionem habuerit; rem harum rerum amatoribus minime ingratam nos facturos existimamus, si ad annorum, quibus editi, seriē illos repetitos atque redactos sistamus. In quo tamen hoc consilio progredi volumus, ut ad auctores alios, a quibus olim uberioris recensiti fuerint, lectores ablegemus, in illis tantum majorem collocantes operam, qui antea non satis accurate fuere descripti.

An. 1510.

I. *Psalterium Davidis bene correctum cum antiphonis et hymnis.* Upsaliæ in Domo Doctoris Ravaldi Archidiaconi a) per Paulum Gris, 4:0 pagg. 138.

A 2

Ti-

a) Fuit hic sine dubio Doctor Ragvaldus Ingemundi, de quo Peringskiöld, Mon. Ullerik. p. 211.

Titulum plenum exhibet *Alnander*, l. c. p. 23, & v. *Stjernman*, p. 118. Exempla libri servantur in Bibliotheca Regia Stockholmienſi et Academicā Upsaliensi, nec non in Templo Ecclesiæ Färila in Helsingia. Conf. *Dissertatio de meritis Jacobi Ulphonis Upl.* 1784, p. 7. not.

An. 1511.

II. *Litteræ Confraternitatis Hospitalis S. Spiritus, extra opipidum Sudercopense.* Sudercopiæ. Aliæ ibid. an. 1516.

Utriusque editionis Exemplum servabat olim Bibliotheca Norrmanniana. Cfr. Diſ. eo prælide ventilata Upsaliæ 1689 de *Typographia*, p. 33. Recusæ extant posteriores hæ litteræ in *Spegels Skriftel. Bevis til Biskops Chrönikan*, p. 98. Cfr. *Alnander*, p. 24. v. *Stjernman*, p. 119.

An. 1514.

III. Lårdom, huru man skal lära dö til själena salighet, tryckt i Upsala 1514 hos *Pawel Grys*, Boktryckare och Borgare derlämmastådes. 8:o.

Est ars moriendi *Johannis Gerson*, Cancellarii Parisiensis, jusſu Archiepiscopi Jacobi *Ulphonis*, per *Ericum Nicolai*, Canonicum Upsaliensem, in Svecianam linguam translata. *Alnander*, p. 25. v. *Stjernman*, p. 119. De *Erico Nicolai* cfr. *Knös Hist. Acad. Upl.* p. 136. Unum, quod novimus exemplum, migravit ex Bibliothecis *Abrabami Gyllengrip* & *Car. Fred. Mennander* in Academicam Upsaliensem. Alterum in Scarensi servatur. In fine legitur: *Tbenne bok ok lårdom som är til att lära dö til själenne saliebet war til forende aff nagra goda*

da lärda män skriffvat ok wendt af Latine ok oppa Svensko mangbom godom ok gudeligom människom til själegabn. Doeblt fördy så fanns nagbr forsymathb ok lätb tilbaka som ganska nyttog til var och är til själenne saliebeth. Ok tbet haffva magbske the gjorth som skrifvatb baffva. Tberföre bafver var dogtusté y gudbi Fader ok berre Archibiskop Jacob y Upsala befelt och budit mich Erico Nicolai Scolastico tber samastades wanda oppa nytt tbenna förnemda book af Latino ok oppa Svensko, badbe oppa tbet att titb som forra war forsymathb skulle koma ju medb ok sör then skul ty bans fadherliga godbet bafver latitb insåtbia nagot märkeligben styeke som äre ganska nyttok ook forligha til trösth tom människiom som liggbia y tetb yttersta ok skulle död. Sedbor baffver fornemde werdogiste y gwdbi Fader ok berre befeltb biskideligom ok fornomsstogom Man Pawel Grys boketrykkiare ok borgbare y Upsala trykkia thenna book. Alle menlighe olärde folkne och särдiles Sverighis Rikes inbyggiarom til andeliga nyttoghetb osh själenne ewigbe salicbet. Avrom åfter gwds byrdb Mdxlll. Torsdagben for XI twsen jomfruer.

An. 1515.

IV. *Doctrinalis expositio Magistri Jobannis Gerson super septem Psalmos pénitentiales.* pagg. 47. 40. ibid. ap. e. V. Stjernman, p. 119. In Bibliotheca Regia Stockholmensi & Academica Upsaliensi reperitur.

V. *Berättelse om Cardinalen Manfredus, Påfve Honorii Frände,* ibid. ap. eund.

In Bibliotheca Gymnasii Scarensis. Svenska Mercurius, 1757, p. 169.

VI.

VI. *Berättelse om Maria och S. Anna.* Upf. pagg. 10. 4:o.
Ibidem.

VII. *Evangelium translatum e Latino in Svecum ad modum carminis per Mag. Ericum Olai, S. Theol. Prof. et Decanum Upsaliensem.* Upf. 4:o.

Est Psalmus N:o 205: *En riker man, wälloger bon.*
In eadem Bibliotheca. Describitur in Merc. Svec. l. c.

An. 1519.

VIII. *Mag. Magni Ingemari Recloris Scholarium nec non Canonici Upsaliensis et Arosiensis Ecclesiarum Composita verborum ex diversis antiquissimis libris atmæ Scholæ Upsaliensis.* Upf. ap. Paulum Grys, pagg. 71. 4:o.

v. Stjernman, l. c. p. 120. Servatur in Bibliotheca Academiæ Upsaliensis.

An. 1523.

IX. *Historia S. Nicolai Episcopi Lincopiensis.* Sudercopiaz per Olaum Ulrici Presbyterum, 8:o.

Exaudi curavit Iohannes Brask, Episcopus Linco-pensis. Ex exemplo rarissimo et quod novimus, unico, ex Bibliotheca Eliæ Brenner communicato, collectioni suæ Monumentorum Veteris Ecclesiæ Sviogothicæ inseruit Er. Benzelius, fil. p. 109.

X. *Cronica Episcoporum Lincopensium paa Schwencbe.* Rythmis Svec. ibid. ap. eund.

Bina hujus libelli exempla fuisse, invenimus, alterum in Bibliotheca Collegii Antiquitatum, in Livonia alterum; neutrum vero cum indagare posset Er. Benzelii industria; ex hujus apographo edidit in Monumentis, p. 115.

XI.

- XI. *De fructu capiendo ex auscultatione missæ*, Suetice, ibid.
ap. eund. 8:o.

Notitiam hujus unico debemus Scheffero, in Svecia litterata, p. 18. Tria autem hæc opuscula servata olim fuisse in Bibliotheca Claudi Arrbenii Örnbjelm, testis, præter Schefferum, est Jonas Petri Sudercensis in Descriptione Sudercopiæ Mscr. citante Alnandro, p. 68. Ex Collectionibus Palmiskjöldianis ex registr. Gustavi I, p. 21, adfert v. Dalin, Hist. Sviog. P. III. Vol. I. p. 89, editum hoc anno esse librum Decani Stregnesensis, Doct. Nicolai OstroGothi, cui titulus: *Errores Magistrorum olim dicti Martini Lutheri*; qua fide, nescio.

An. 1525.

- XII. *Statuta provincialia Upsaliensis provinciæ*. Upsal. ap. Bartholomæum Faber. 4:o. pagg. 70.

Exemplum, titulo tantum truncatum, olim erat in Bibliotheca Regia Stockholmensi. Cfr. Benzeliers Brefväxling, p. 228. Aliud, cum Bibliotheca Gytlengripiana an. 1737 sub hasta publica divenderetur, in Rålambianam veniebat, cum qua hodie forte in prædio Scaniæ Strö servatur, l. c. p. 252. In Archivo Antiquitatis olim fuisse tradit Nettelbladt, Proleg. ad Schwed. Bibl. St. 2, qui ex apographo eidem collectioni p. 119 inseruit. Suo tempore nil præter finem libri superesse tradit v. Stjernman, p. 64. Bina folia possidet Rev. Archiepiscopus v. Troil. Cfr. Handl. i Sv. Kyrko-Hist. P. 2. p. 301.

- XIII. *Breviarium*, editum Upsaliæ ap. Georg Ricbolf 8:o.

E pulvere Templi Östra Fernebo in Gestricia primus

mus protraxit Paſt. et Præp. *Witting* et descriptis
Rever. Archiep. v. *Troil* in Collectione citata V. 5.
in præf. nemini antea viſum.

XIV. *Manuale secundum titulum ecclæſie Lincopensis bene
revisum*, Sudercopiæ ap. *Olaum Ulrici*. 4:0.

Alnander, p. 68. v. *Troil* l. c. V. 3. præf. p. 25, 45.
Servatur cum proxime præcedenti in Bibliotheca
Academiae Upſaliensis.

XV. *Mandata Cæſaris et Epistola Georgii Barbatii, Ducis in
Sacbonia Misniensis contra Lutherum*, ibid. ap. eund.

Nemini quidem viſus libellus; quin tamen prodic-
rit, dubitare non ſiunt epistolæ Regis *Gustavi I.*
et Episcopi Lincopensis *Job. Brask* amcebeæ. Ita
enim hic in litteris ad *Turonem Joannis Lincopiarum* 9
Sept. 1526. *Hvad annat det yttermeſta innebäller,*
finnen I denna innelykta copia, det vi baſva låtit
vånda på Svenska Kejſarens eller Hertig Jörans bref
och låtit dem förſtå några våra synnerliga våänner,
är hans nåde ingenſtads förnär, och ej annars för-
vändt, än ſom brefven lyda. Celfii Mon. p. 6. Mox
vero ſuperveniebat Regis mandatum, ne transfer-
rentur litteræ Cæſaris vel Ducis Misniensis, addi-
ta clausula: *År icke beller vår vilja, at något prånteri ſkal upråttas i Söderköping, det prånteri til förfång, ſom nu i Stockholm med stor kost upråttadt år,*
d. 10 Nov. ap. *Celfium*, l. c. p. 7, 8. Sequenti anno 1527 d. 14 Jul. iterum de his litteris Rex con-
queritur Stockb. *Mag. B.* 2. p. 605. excusationem
respuens, quam in epiftola d. 27 Dec. an. præteri-
ti ei fecerat Episcopus *Link.* *Bibl. Handl.* P. I. p.
199. Officinam itaque hanc vero ſimillimum est
Malmogiam fuisse translatam, ubi Olaus Ulrici an.
1529 librum edidit. *Alnander*, p. 70. An.

An. 1526.

XVI. *Ibet Nyia Testamentit på Svensko.* Stockholmiae
fine Typographi mentione, in folio minori, d. 15 Aug.
Editionem hanc descripsit Lönbon om Svånska Bi-
bel Öfversättningar, p. 29-35. De Typographia,
quam Rex in Xenodochio Stockholmiensi institue-
rat, vid. Bang de Monte Brunconis, P. 2. p. 67.

An. 1527.

XVII. *Ola Petri Svar på Pauli Helie Sändebref.* Stock-
holm, d. 28 Mars.

Recudi fecit Rev. Archiep. v. Troil, l. c. V. I. p.
185. *Paulus Helie seu Eliæ*, natus Warbergæ in Hal-
landia & Ordinis Carmelitarum in Dania Mona-
chus, hoc anno litteras emisit ad Marschum Re-
gni Daniæ et Equitem *Tychonem Krabbe*, in quibus
Lutherum accusat, quod rebelles subditis in impe-
rantes insinuaverit animos, bona opera rejecerit
doctrinamque a Christianismo diu rejectam, tra-
diderit. His in Svecia dispersis, quarum tamen
haud satis accuraram copiam accepit *Olaus Petri*,
copiose in præsenti opusculo obviam ire conatur.

XVIII. *Pauli Helies svar på Doctor Peder Galles tolf Spørsmål.*
S. I. & a. d. 28 April.

Decem tantum quæstiones, in celebri Disputationis
aëtu d. 27 Dec. 1526 inter *Olaum Petri* et *Petrum*
Galle motas, tangit Auctor, octavam et nonam ig-
norans, XII novas quæstiones R. Gustavo proponit,
crudelitatem et avaritiam ejus taxantes. Recusæ sunt
cura Rev. Archiep. v. Troil l. c. V. I. p. 151.

XIX. *Ola Petri Svar på samma Spørsmål*, d. 14 Maji, ibid.
V. I. p. 1.

B

An.

An. 1528.

- XX. *Olai Petri Sändebref til Paulus Helie.* Maji 27.
ibid. p. 147. Respondet ad quæstiones XII, a Paulo Eliæ propositas.
- XXI. *Olai Petri Predikan vid K. Gustaf I:s kröning,* Upsal. d. 12 Junii. Editam in 4:o servant Collectiones Palmiskioldianæ.
- XXII. *Olai Petri Förmanning til Clerkeriet i Vpsala, Strengnås och Wästerås Prästmöten om deras och Lekmåns inbördes pligter.* Jun. 18. Stockh. 4:o. In Palmiskioldianis. Recudi fecit v. Troil, l. c. P. 3 p. 17.
- XXIII. *Olai Petri Bok om Sacramenterna* d. 14 Aug.
Recusus in Collect. Troiliiana V. 2. p. 99.
- XXIV. *Olai Petri Undervisning om Ågtenskapet* d. 27 Aug.
ibid. p. 299.
- XXV. *Olai Petri Bok om Klosterlefvernet.* d. 13 Nov.
ibid. p. 1. Sequentia, ut specimen stili Auctoris afferri merentur: *Nu vet jag ock väl, at månge personer åro i Kloster, som framlidne åro i sin ålder, bejynnerliga i Jungfru Kloster, the tber intet bopp bafva sjelfva til ågtenskap, bvilka ther åro the fattiga unga vigor til binder, som känna tberas svaghet och naturliga inbrunst, oeb vore fördenskul gärna derute; men de gamla förbälla dem och såga, at de já väl måga blifva der deras lifstid ut, som de för dem gjordt bafva. Sådana ogudaktiga personer, som deras nästas båsta förbindra vija, sbrvisar jag til deras samvete, spörjer dem til, buru årliga de bafva lefvat deras ålder ut i Kloster, betänka grant, om de och någon tid bafva baft lust och begår til Manfolk. För människom kurn-*

kunna de väl fåga der nej til; men för Gudi ocb deras egit samvete kunna de det ej neka, ja vi kunna väl ock bevisa dem sådant hſver. Man ser ju det för ögonen, at de gärna snacka med Manfolk, skrifva dem gärna til, läsa gärna deras skrifvelser, vilja, at de skola bafva dem i åniinnelje. De áro deras bjertekorn, fides, spes, caritas, cornuter ocb annat sådant. De gifva Manfolk bitaquastar, kranjar, nåsdukar ocb annat meer. Sädana stycken áro ju vist teku dertil, at de bafva lust ocb begär til Manfolk ocb en naturlig inbrunst i deras lekumen. De måga väl förklara deras väsen, så mycket de vilja, vet man dock väl, at de áro kött ocb blod, så väl som vi. Jag tiger här om det väsende, som deras confessores ock Patres plåga bafva i deras Kloſter; men det säger jag rundeligen ut, at större parten af de gamla Kloſterpersoner intet bafva at berömma fig för Gudi af en obesmittad jungfrudom ock at dem bade i deras ungdom varit bättre, at de bade varit i Ågtenskap, än i Kloſter. &c.

XXVI. Olai Petri om Guds ord ocb mennisko-Stadgar d. 18 Dec. ibid. pag. 209.

XXVII. Laurentii Andreæ om Tron ocb goda gärningar.
ibid. V. 3. p. 1.

Coronidis loco observare licebit, nos studio præteriſſe librum a Cel. Bälter, in libro de Ceremoniis Ecclesiasticis p. 393 recensitum, sub titulo: *Hår begynnes vor Frune tydber paa Svenska*, IV plagulis in 12:mo, utpote quem, mentione temporis, quo editus, carentem, ad certum annum referre non potuimus; licet illum ex Danico ejusdem argumenti an. 1514 edito translatum adeoque hoc Seculo impressum suspicemur cum Rev. v. Troil,
l. c.

I. c. V. 3, proleg. p. 68. In Bibliothecam Academicam ex Mennandriana migravit Fragmentum relationis de Gestis Caroli Magni, Rolandi & Holgeri Dani, in 4to, initio et fine carens, quod tamen Danicum esse et linguae habitus probat & typorum cum illis, qui imprimendis Legibus Selandicis, Hafniæ apud Gothofredum Ghemen editis, adhibiti sunt, convenientia. Pristini ejus possessores fuere nobilis domina Dorotbea de Hesteryd Smolandiae atque Doct. Job. Messenius.

